

DCEC: hi hauria eliminació de FA- o bé de -BI- (admetent que F- > b- o zero es justifici en alguna varietat camítica) per una dissimilació del tipus de la de *vianda, viatz, La Febror* (VILLA FABRORUM).

Per altra banda, a Provença existeix un tipus parònim: rodanès *badoco, bedoco*, 'tavella de lleguminosa' (TdF), que en el Var és també *badoco* (ALF, 884) i *badauco* en els Baixos-Alps (ib., 887); també, més secundàriament, 'funda per al tallant d'una dalla'. Per explicar-lo Gamillscheg (*ARom.* VI, 1922, 95) fabrica una audaç construcció cèltica: un gal *BUD-AUKA, que solament recolzaria en una correspondència germànica (i encara, en germànic, d'extensió molt parcial i de sentits i forma ben diferents de la base postulada: neerl. mj. *bodike* 'baril per fermentar la cervesa', esc. ant. *buðke* 'capsa', ags. *bodig* 'cos', alem. *bottich* 'barral', Falk-Torp, s. v. *boddike*): hauríem de descartar una idea tan arbitrària, àdhuc si correspongués al sentit i a la terminació del mot provençal, quan està tan lluny d'un i altre, per la raó rotunda que una base amb -D- o -Ð- hauria hagut de dar -z- en llengua d'oc. Em sembla evident que el prov. *badoco* resulta de la contaminació abans constatada de BAJOC(C)A amb *badoc*, que allí ha arribat al summum, acceptant fins i tot la -d- interna d'aquest.¹¹

DERIV. de *bajoca*: *bajocades* «deslizos, tontadas», Sanelo, E38, mentre que a Mallorca vol dir «trempe de faves tendres bullides amb la bajoca i tot» (AlcM). *Bajocar* 'treure bajoca les plantes' (a Mall., Gandesa i Serres de Prades, AlcM), com també en gascó d'Aran i de Coscrans i a la Llitera (supra). *Bajocar* 'camp de bajoques'. *Bajoquera*; *bajoqueral*. I de *bajoc*: *bajoqueria*. *Esbajocar*. D'un altre canvi de sufix resulta el cat. dial. *bejota*. D'altres innovacions suffixals: *bajó* «faldada de peres, herba, etc.» a Peramola, en el Segre mitjà (AlcM).

Bàjol 'carbuncle, infecció mortal del vacum, acompanyada d'inflor i febre alta' a Cerdanya (BDC II, 51, Berguedà, Lluçanès, Ripollès, Collsacabra, Alt Empordà, AlcM), reduït a *bajo* al Conflent, que interpreto com a 'consumpció, migrament, esvaïment' en relació amb l'estovament dels llegums bajans: d'on *bajolar* 'fallir, fracassar, neulir' («la fusió de les dues associacions per tant temps *bajulada*» a la revista vigatana «La Veu del Montserrat», 1890 (AlcM). Aquest tipus degué estendre's abans a la llengua d'oc, car el PSW (I, 120 i 121), cita un ex. de *bajolar* intr. en el sentit d'«anar de mal borràs» en un trobador editat per Mahn i *bajular* 'malmenar, maltractat' en la història en prosa de la *Guerre des Albigeois*, text que sembla tolosà o llenguadocià del S. XIII o començ del XIV.

¹ Els escrits semàntics de Paul Meyer (*Rom.* IX, 153), basats només en el sentit modern del mot italià, ja es veu que són poc fundats i el passatge d'Eiximenis ho demostra complidament. — ² Matis predominant, però de vegades no tan innocent, com veiem per la vella dita «a l'home *bajà*, da-li lo dit, i ell se pren la mà», ja recollit en el DT., Belvitges, etc. — ³ Pz. Cabrero, gloss. de la *Guia de Ibiza*, s. v. *beján*. La -n pot ser deguda a una petrifica-

ció de l'ús freqüent en expressions com *bajan allot, bajan minyó*, o, p. ex., un *bajan pare, un bajan marit*. Val a dir que a Eivissa els casos de conservació d'una primitiva -n final formen tot un grup (no sempre comprensible fàcilment per raons de fonètica sintàctica): deixo per a millor ocasió la cita dels casos. — ⁴ Leite de V., RL II, 306, rebutja la relació suggerida amb VESANUS, per òbvies raons fonètiques, i relaciona amb el port. *bajoujo* connexió més aproximada amb un mot que explicaré més enllà. En la terminació -ana es veu clar el lligam amb l'oc-cat.: car -ANUS, -A, hauria dat -āo, -ā, en portuguès, i l'aplicació d'una forma femenina al masculí (al·lusió a les eixeclabrades i «volages» *cantadeiras* gallegues?, com *Dona Loba*) accentuaria encara, en un home, el matis de fluixedat i poca-solta. M-L. (veg. REW, 885, article important sobre tota la qüestió de BAJANUS), cita un cat. ant. *baiana* 'bestiesa', que no m'aturo a recercar d'on treu, possiblement del treball de Montoliu (*Est. et. Cat.*, s. v., p. 24), on solament tinc nota que esmenti *bajania* (també citat per M-L.) i *bajanada*: potser, doncs, no passa de ser una errada tipogràfica; si no és que es tracti de *bajande, -anda*, que s'ha usat més d'un cop en català popular (AlcM) per a 'beneïtot'. Aquest, però, és el topònim cerdà *Bajande*, sense cap relació amb aquesta família (veg. els meus E. T. C.), si bé amb transfusió semàntica de *baja, bajana*, pel conegut fenomen del «floreig-verbal». — ⁵ Salvioni, *Nuove Postille* (RIL xxxii, s. v. *bajana*); Neumann-Spallart, *BhZRPb.* XI, 58; més en el REW. — ⁶ Es deu tractar de faves més aviat que de mongetes, car en l'Antiguitat les varietats d'aquestes no abundaven; tanmateix no podem assegurar del tot que no fossin fesols d'alguna mena (com ho suggeriria l'equació etimològica amb *bajoca*), com sigui que la mongeta no tingué nom hereditari en llatí, on *phaseolus* és un antic hellenisme adaptat, veg. DCEC, s. v. — ⁷ Rohlf's ho troba massa rebuscat, i fixant-se en l'it. merid. *vajana*, tot reconeixent que ve de *Baiiae*, sospita que fos un lloc capital en la producció de «bohenen» (faves potser); ell mateix reconeix que no en té documentació. — ⁸ Més recentment avulgarat en *bajaneria*, que Pau i Fenollar donen com a poc recomanable per a *bajania*, c. 1500. — ⁹ En el ms. A o de Chantilly, adoptat com a base de l'ed. crítica de Naccarato, figura la grafia *batiocha* (o sigui *batjoca, bəʒʝkə*), l'incunable ho porta com a femení, *una baiocha* (cap. 26, f.º 26v1, 1, 22r1). És el mateix passatge que Ag. ja va llegir en l'incunable, i va citar-lo, si bé inexactament, en el seu diccionari, d'on el copia AlcM. Encara que preferim la forma femenina de l'article, lliçó de l'incunable, podríem partir d'un adjectiu *BAJOCU, antic, per 'beneït', admetent que es tracta d'un ús familiar en què s'aplica a un home, per agreujar el matis pejoratiu, un terme femení per emfatitzar la seva fluixedat (cf. *un gasiva, un sòmies, aquella mòpia*, etc.); més encara si ens adherim a la lliçó més antiga, ço que en aquest cas és